

Смуцинская И.В., д. филол. н., проф.,
Стародубцева Е.А., к. филол. н.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев

КИНЕМА КАК ОБЪЕКТ ЛИНГВОСТИЛИСТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА

В статье анализируется кинетическая лексика художественного произведения как составная часть лексической системы французского языка на материале французского романа XX ст. Определены основные функции кинем и кинетических комплексов в художественном тексте, проанализированы характеристики художественной кинетической системы и выявлены особенности ее функционирования во французском романе. Выделены особенности семантического развития кинетических единиц.

Ключевые слова: невербальная коммуникация, кинесика, кинема, кинетический комплекс, фразеокинетический комплекс, кинетическая характеристика.

Smuschynska Iryna V., Doctor of Philol. Sci., Professor,
Starodubtseva Olena A., Cand. Phil. Sci.,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kiev

KINEMA AS AN OBJECT OF LINGVOSTILISTIC ANALYSIS

The kinetic vocabulary of the literary text as the integral part of the lexical system of French language are analyzed on the base of French novel of the XXth century. The main function of kinemas and kinetic complexes in a literary text are defined, the main characteristics of the kinetic system of the literary text are analyzed and the peculiarities of its functioning in the French novel are defined. The features of the semantic development of kinetic units are identified.

Keywords: non-verbal communication, kinesics, kinema, kinesic complex, frazeokinesic complex, kinetic characteristic.

УДК 351.085

Сукаленко Т.М., к. філол. н., доц.,
Чужа К.В., студ.,
Національний університет ДПС України, м. Київ

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФІНАНСИСТА

У статті розмежовано поняття «компетентність» і «професійна компетентність», розглянуто основні складові та шляхи формування професійної

компетентності майбутнього фінансиста, які допоможуть йому краще засвоїти нову інформацію у виші та задовольнити в подальшому вимоги роботодавців.

Ключові слова: *компетентність, професійна компетентність.*

У процесі підготовки майбутнього фінансиста важливо правильно сформувавши його професійну компетентність, яка включає: здатність фахівця кваліфіковано виконувати свою роботу, вміння швидко опановувати сучасні досягнення в галузі фінансів, збагачення своїх знань, досвіду практичної діяльності, вдосконалення умінь і навичок самостійно, оперативно приймати рішення в нестандартних ситуаціях.

М.Ю. Кадемія, розглядаючи професійну підготовку фахівця зауважує: «роботодавцю потрібні фахівці, які здатні розв'язувати конкретні виробничі проблеми і те, що буде використовувати фахівець під час цього (знання, вміння, досвід та ін.), для роботодавця неважливо, як здійснюється процес розв'язання проблеми, а конкретний результат цього процесу. З точки зору досягнення конкурентного результату важливого не здатність використовувати знання, уміння і досвід, а рівень готовності до виконання посадових обов'язків (основних функцій). Рівень готовності визначається системою знань, умінь, досвіду, відповідальності, самостійності, наполегливості, сукупності професійних і особистісних якостей фахівця» [3, 34].

Для сучасних фахівців зовнішньоекономічного профілю актуальним є «висока професійна компетентність та конкурентоздатний рівень кваліфікації, володіння глибокими теоретичними знаннями та практичними навиками у сфері міжнародної економіки. Професійна діяльність цих фахівців здійснюється як на національному, так і на міжнародному рівні в умовах конкуренції як невід'ємної частини ринкової економіки» [6, 72]. Л.С. Отрошенко зазначає: «Під час професійної підготовки фахівців зовнішньоекономічного профілю потрібно чітко уявляти чим характеризується його професійна компетентність, з яких структурних компонентів вона складається та умови її формування» [6, 72].

Т.В. Ткаченко наголошує на тому, що «формування основного блоку знань, умінь і навичок здійснюється в процесі вивчення дисциплін циклу професійної та практичної підготовки на основі моделювання майбутньої професійної діяльності випускника ВНЗ. Змістовним аспектом вивчення дисциплін цього циклу є системно-діяльнісний підхід як єдина методологічна основа викладання всіх без винятку дисциплін. Це зреалізовується методологією навчання, переходом від репродуктивного характеру засвоєння знань, умінь та навичок, націленого на запам'ятовування й відтворення знань курсантами, на продуктивно-творчий характер навчання, в основі якого лежить діяльність самого курсанта із засвоєння, здобування та застосування знань» [12, 10].

Мета статті: проаналізувати різні підходи до вивчення понять «компетентність» і «професійна компетентність», виокремити основні складові та шляхи формування професійної компетентності майбутнього фінансиста, які допоможуть йому краще засвоїти нову інформацію у виші та задовольнити в подальшому вимоги роботодавців.

Новизна статті полягає в тому, що вперше акцент ставиться на особливостях становлення професійної компетентності фахівців-фінансистів.

Вивченням та аналізом поняття «компетентність» займаються багато вчених. Серед них компетентність досліджували: С.П. Бондар, І.В. Гушлевська, О.І. Пометун, І.В. Родигіна, Г.К. Селевко, А.В. Хуторський, С.Є. Шишов, М.Ю. Кадемія, Т. В. Ткаченко, Л.С. Отрощенко, О.Б. Лисак. Великий внесок в розвиток теоретико-методологічних засад упровадження компетентнісного підходу зробили зарубіжні і українські вчені, зокрема: О. Дахіна, Б. Авво, А. Бермус, Ю. Татур, А. Вербицький, І. Зимня, М. Князян, Б.С. Гершунський, А. Маркова, А. Митяєва, Л. Морська, О. Овчарук, В. Краєвський, В. Петрук, Д. Погонішева, О. Савченко, О. Субетто, С. Трубочева, О. Локшина та ін.

Саме слово «компетентність» з латинської перекладається як коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід.

Поняття «компетентність» різними авторами трактується по-різному, тому немає єдиного визначення цього поняття. Зокрема, Дж. Равен під компетентністю розуміє «специфічну здатність індивіда, необхідну для ефективного виконання конкретної дії у конкретній предметній галузі і включає вузькоспеціальні знання, предметні навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії» [8]. О. І. Пометун визначає компетентності як «спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок, що їх набувають у процесі навчання. Вони дозволяють людині визначати, тобто ідентифікувати і роз'язувати, незалежно від контексту проблеми (від ситуації), характерні для певної сфери діяльності» [7, 65]. А.В. Хуторський вказує на компетентність як на здатність до здійснення практичних дій [13]. Г.К. Селевко розглядає компетентність як «інтегральну якість особистості, яка проявляється в її загальній здатності та готовності до діяльності, що ґрунтується на знаннях і досвіді, які набуті в процесі навчання та орієнтовані на самостійну й успішну участь у діяльності» [9].

Професійна компетентність дає можливість фахівцю успішно виконувати різноманітні види професійної діяльності, поєднує в собі великий спектр практичних дій і знань, показує ступінь сформованості професійної культури спеціаліста і визначає результати його роботи [11].

Під професійною компетентністю Г.А. Ларіонова розуміє: «системне поняття, коло повноважень у сфері діяльності, коло питань, з яких суб'єкт володіє знаннями, досвідом, сукупність яких відображає статус і кваліфікацію, а також індивідуальні особливості (здібності), що забезпечують можливість реалізації певної діяльності» [11]. При цьому автор зазначає, що «компетентність – це освітній результат, що відображає підготовленість суб'єкта навчання до реального володіння методами і засобами професійної діяльності та вміння застосовувати їх на практиці» [11].

У Ю.Г. Татура зустрічаємо таке визначення професійної компетентності: «Компетентність спеціаліста з вищою освітою – це проявлені ним на практиці прагнення і здатності (готовність) реалізувати свій потенціал (знання, вміння, досвід, особистісні якості та ін.) для успішної творчої (продуктивної) діяльності в професійній і соціальній сфері, усвідомлюючи її соціальну значущість і особисту відповідальність за результати цієї діяльності, необхідність її постійного удосконалення» [10]. В. Адольф стверджує, що «професійна компетентність – це складне утворення, що вміщує комплекс знань, умінь, властивостей і якостей особистості, що забезпечують варіативність, оптимальність та ефективність побудови навчально-виховного процесу» [1].

С. У. Гончаренко пояснює професійну компетентність як «оволодіння особистості необхідною сукупністю знань, умінь і навичок, які визначаються сформованістю педагогічної діяльності, спілкування особистості як носія означених цінностей, ідеалів і свідомості» [2, 383].

Професійна компетентність фахівця, як зазначає М.Ю. Кадемія, «передбачає розв'язання різного роду проблем, завдань на основі наявного досвіду, знань і цінностей, а професійні компетенції передбачають здатність людини успішно діяти в процесі своєї професійної діяльності, що робить можливим бути професійно успішним будь-якого випускника навчального закладу» [3, 39].

Дієвість формування професійної компетентності, на думку Т.В. Ткаченка, «залежить від багатьох умов, а саме: психологічно обґрунтований вибір професії, професійний відбір курсантів, формування професійної спрямованості, включення до змісту навчально-виховного процесу розвивальних методик, забезпечення послідовного засвоєння професіоналом системи взаємозалежних видів діяльності» [12, 8].

Критерії формування професійної компетентності майбутнього фінансиста відображені в освітньо-професійній програмі, освітньо-кваліфікаційній характеристиці, навчальних планах і програмах.

На думку Л.С. Отрощенко, «формування професійної компетентності майбутнього фахівця, тобто розвиток особистості у процесі професійної освіти здійснюється через зміст освіти, який охоплює не тільки перелік навчальних предметів, але й професійні навички та вміння, які формуються в процесі оволодіння предметами, а також через активну позицію студента у соціальному, політичному та культурному житті власного закладу. Всі ці чинники формують та розвивають особистість майбутнього фахівця таким чином, щоб вона володіла засобами професійного саморозвитку, самовдосконалення та реалізовувала власний творчий потенціал» [6, 72].

Професійна компетентність фахівця зовнішньоекономічного профілю забезпечується сформованістю її структурних компонентів. Л.С. Отрощенко визначає такі структурні компоненти професійної компетентності фахівця: мотиваційно-вольовий, функціональний, інформаційний, комунікативний і рефлексивний.

Під *мотиваційно-вольовим* компонентом Л.С. Отрощенко розуміє: «погляди, уявлення, мотиви, цілі, потреби, ціннісні настанови актуальності у професійній компетентності, особисту відповідальність за результати діяльності; стимулює творчу прояву особистості в професійній компетентності; передбачає наявність інтересу до професії економіста-міжнародника» [6, 78]. *Функціональний* компонент, на думку дослідника, «містить здібність застосовувати отримані знання на практиці при вирішенні певних професійних завдань, знаходити та обґрунтовувати вибір економічно вигідного рішення у проблемних ситуаціях» [6, 79]. *Комунікативний* компонент визначає як «вміння зрозуміло та чітко висловлювати думки, міркування, переконувати, аргументувати, будувати докази, аналізувати, встановлювати міжособисті зв'язки, обирати оптимальний стиль спілкування у різних бізнес-ситуаціях, організувати та підтримувати діалог. Крім того, компетентний економіст-міжнародник повинен володіти діловим етикетом, культурою мови» [6, 79]. *Інформаційний* компонент передбачає «вміння фахівця орієнтуватися в потоці інформації, працювати з різними

джерелами інформації, самостійно обробляти інформацію, приймати рішення у непередбачених ситуаціях з використанням технологічних засобів» [6, 80]. *Рефлексивний* компонент полягає, на його думку, «в умінні свідомо контролювати результати своєї діяльності та рівень власного розвитку, оцінювати особисті досягнення; сформованість таких якостей як креативність, ініціативність, впевненість у власних силах, мобільність. Рефлексивний компонент є регулятором особистісних досягнень, розвитку рефлексивних здібностей, прогнозування результатів діяльності» [6, 80].

Відповідно до положень освітньо-професійної програми підготовки та освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівців зовнішньоекономічного профілю, специфіки професійної діяльності цих фахівців О.Б. Лисак виокремила такі структурні компоненти професійної компетентності майбутніх економістів:

1) «компетенції у сфері економічної діяльності (економічне мислення; знання методів економічного аналізу; наявність системного уявлення про структуру і тенденції розвитку української та світової економіки; знання принципів прийняття і реалізації економічних рішень на мікро- та макrorівнях; уміння використовувати економічну інформацію у професійній, виробничій діяльності і повсякденному житті; уміння здійснювати пошук економічної інформації; уміння проводити економічний, стратегічний аналіз та оцінку фінансово-господарської діяльності підприємств; уміння проводити контроль, аудит, перевірку грошових коштів, виробничих запасів, основних фондів у підприємствах, організаціях, установах тощо);

2) компетенції в інших сферах професійної діяльності (система знань з фінансів, маркетингу, аудиту, міжнародної економіки, права, менеджменту; знання нормативно-правової бази);

3) інформаційно-комп'ютерна компетенція (стосується роботи з комп'ютерною технікою і визначається таким переліком знань та вмінь: знання теоретичних основ функціонування комп'ютерної техніки; уміння працювати в мережі Internet; уміння користуватися електронною поштою; уміння працювати із спеціалізованим програмним забезпеченням; уміння ефективно застосувати інформаційні технології і відповідні програми у професійній діяльності);

4) комунікативна компетенція (знання ділового етикету та основ конфліктології, толерантність до існування інших поглядів, ефективна групова взаємодія, позитивна установка щодо себе й оточуючих тощо);

5) компетенція у сфері самовизначення і саморегуляції особистісних якостей (адекватна самооцінка, впевненість у собі, самоконтроль, самоефективність, високий рівень мотивації до досягнень, визнання необхідності неперервної освіти впродовж життя тощо);

6) виробничо-діяльнісна компетенція (передбачає знання посадових інструкцій згідно з кваліфікацією фахівця, а саме: обізнаність з вимогами, функціями, правами, обов'язками; знання основ етикету)» [4].

У цілому можна стверджувати, що процес формування особистості майбутнього фінансиста у вищій повинен відбуватися із залученням його до творчої діяльності, пошуку, саморозвитку і самовдосконалення. На думку В.О. Слатьоніна, «професійний саморозвиток, як основа самовдосконалення, складається з двох компонентів:

зовнішніх умов, що створюються певними обставинами, позиціями і внутрішніх здібностей, які передбачають наявність потреби до оновлення, розвитку, самопізнання, розуміння своїх дій, цілей, засобів» [11]. Важливим під час професійно-особистісного зростання є система ставлень особистості до себе як до професіонала, фахівця, до своєї роботи, до змін у процесі професійної діяльності, до бачення світу загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адольф В.А. Профессиональная компетентность современного учителя: [монография] / В.А. Адольф. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://uchni.com.ua/informatika/11268/index.html???history=0&sample=10&ref=1>
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С.У. Гончаренко. – [вид. друге, доп. й виправл.]. – Рівне: Волинські береги, 2011. – 552 с.0
3. Кадемія М.Ю. Формування професійної компетенції майбутнього фахівця / М.Ю. Кадемія. – Электронный ресурс. – Режим доступа: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D
4. Лисак О.Б. Формування компетентностей майбутнього фахівця-економіста / О.Б. Лисак. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://intkonf.org/lisak-ob-formuvannya-kompetentnostey-maybutnogo-fahivtsya-ekonomista/>
5. Новий тлумачний словник української мови: [у трьох томах] / [укладачі В.В. Яременко, О.М. Сліпушко]. – Київ, Вид-во «АКОНІТ», 2006. – Том 1, А – К. – 926 с.
21. Отрошенко Л.С. Професійна компетентність майбутніх фахівців зовнішньоекономічного профілю: теоретичний аспект фахівця / Л.С. Отрошенко. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6260/1/L.S.Otroschenko.%20Professional%20competence%20of%20future%20specialists%20in%20foreign%20affairs%20-%20theoretical%20aspect.pdf>
6. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / Олена Пометун // Рідна школа. – 2005. – січень. – С. 65–69.
7. Равен Дж. Педагогическое тестирование: Проблемы, заблуждения, перспективы / Дж. Равен; [пер. с англ., изд. 2-е, испр.]. – М.: «Когито-Центр», 2001. – 142 с.
8. Селевко Г.К. Компетентности и их классификация / Г.К. Селевко // Народное образование. – 2004. – № 4. – С. 138–143.
9. Татур Ю.Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста / Ю.Г. Татур // Высшее образование сегодня. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://uchni.com.ua/bank/39287/index.html?page=4???history=0&sample=10&ref=2>
10. Теорія і методика професійної освіти – конспект лекцій. – Электронный ресурс. – Режим доступа: http://pidruchniki.com/1580011955052/pedagogika/formuvannya_profesijnoyi_kompetentnosti_osobistosti_maybutnogo_fahivtsya_profesijnih_navchalno-vihovnih

11. Ткаченко Т. В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців безпеки життєдіяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Т. В. Ткаченко. – Вінниця, 2009. – 24 с.
12. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования / А.В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.
13. Шишов С.Е. Школа: мониторинг качества образования / С.Е. Шишов, В.А. Кальней. – М.: Педагогическое общество России, 2000. – 316 с.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2014 р.

Сукаленко Т.Н., к. филол. н., доц.,
Чужая К.В., студ.,

Национальный университет государственной налоговой службы Украины, г. Киев

ПРОЦЕС ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО ФИНАНСИСТА

В статье разграничиваются понятия «компетентность» и «профессиональная компетентность», рассмотрены основные составляющие и пути формирования профессиональной компетентности будущего финансиста, которые помогут ему лучше усвоить новую информацию в вузе и удовлетворить в дальнейшем требования работодателей.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность.

Sukalenko T. M., Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Chuzha K. V., Student,
NU of State Tax Service of Ukraine, Kyiv

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF A WOULD-BE FINANCIER

The article differentiates between the conceptions «competence» and «professional competence», regards basic components and ways of forming professional competence of a would-be financier, which may facilitate mastering new information in a higher educational establishment and meet future demands of an employer.

Keywords: competence, professional competence.